

Quick-scan Flora- en faunawet Kleen Esch, Hoge Hexel

Definitief

Opdrachtgever:

Gemeente Wierden
De heer J. Niemeijer
Postbus 43
Wierden
F 0546-575915
E j.niemeijer@wierden.nl
I www.wierden.nl

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
Mossendamsdwarsweg 3
7472 DB GOOR
Postbus 53, 7470 AB GOOR
T (0547) 26 35 15
F (0547) 26 37 77
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Project nr. 4952

<i>Opgesteld door</i>	<i>Gecontroleerd</i>	<i>Datum</i>
S. Boekhout	R.J. Koops	8-2-2011

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
1.1 Aanleiding en doel.....	2
1.2 Ligging en begrenzing projectlocatie.....	2
2. HUIDIGE SITUATIE EN PLANVORMING	3
2.1 Gebiedsbeschrijving.....	3
2.2 Ruimtelijke ontwikkelingen	3
3. NATUURWETGEVING EN BELEID.....	4
3.1 Flora- en faunawet	4
4. ONDERZOEKSRESULTATEN EN ANALYSE.....	5
4.1 Methode.....	5
4.2 Flora	5
4.3 Zoogdieren.....	5
4.3.1 Vleermuizen.....	5
4.3.2 Grondgebonden zoogdieren	6
4.4 Vogels.....	6
4.5 Amfibieën, reptielen en vissen	7
4.6 Ongewervelden.....	7
5. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	8
5.1 Licht beschermde soorten aanwezig.....	8
5.2 Geen negatieve effecten op vleermuizen en steenmarter.....	8
5.3 Nader onderzoek uilen	8
5.4 Rekening houden met broedseizoen	8
5.5 Tien geboden	8

LITERATUURLIJST

BIJLAGE 1: FLORA- EN FAUNAWET

BIJLAGE 2: SCHETSONTWERP KLEEN ESCH

BIJLAGE 3: 10 GEBODEN

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

In verband met de voorgenomen ontwikkelingen binnen het plangebied Kleen Esch in Hoge Hexel is een toetsing van de plannen noodzakelijk aan de Flora- en faunawet.

Een toetsing aan de natuurwetgeving is noodzakelijk om te komen tot een uitvoerbaar plan in relatie tot de Flora- en faunawet. Naar aanleiding van het onderzoek moet duidelijk worden welke effecten de plannen hebben op de aanwezige natuurwaarden en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen.

Het onderzoek heeft bestaan uit een visuele inspectie van het gebied en het raadplegen van vrij beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde dier- en plantensoorten.

1.2 Ligging en begrenzing projectlocatie

Het plangebied is aan drie zijden begrensd door bebouwing van de aan de Piksenweg (zuiden), de Oude schoolweg (westen) en de Lanckerweg (noorden). Ten oosten wordt het plangebied begrensd door een agrarisch perceel. In figuur 1 is de ligging van het plangebied weergegeven en het schetsontwerp van de toekomstige situatie.

Figuur 1. Ligging projectlocatie (rode cirkel) en schetsontwerp toekomstige situatie (inzet).

2. HUIDIGE SITUATIE EN PLANVORMING

2.1 Gebiedsbeschrijving

Het huidige plangebied maakt onderdeel uit van een agrarisch perceel met maïs. Rondom de solitaire boom is kruidenrijk grasland gelegen. Binnen het plangebied staan vijf bomen en het gebied bevat geen waterelementen. (Zie foto's 1 ¹/_m 4).

2.2 Ruimtelijke ontwikkelingen

De gemeente Wierden heeft voornemens om de kern van Hoge Hexel uit te breiden. Binnen het gebied zullen circa 24 percelen gerealiseerd worden. De solitaire boom in het zuiden van het plangebied blijft behouden. De overige vier bomen zijn naar verwachting niet allemaal in te passen in het ontwerp. Mogelijk dat deze bomen uiteindelijk toch gekapt of verplaatst worden. Zekerheidshalve wordt tijdens deze toetsing uitgegaan dat de vier bomen gekapt gaan worden. (Zie bijlage 2.)

Foto's 1 ¹/_m 4. Impressie van het plangebied.

3. NATUURWETGEVING EN BELEID

3.1 Flora- en faunawet

Elke ruimtelijke ontwikkeling of inrichting moet worden getoetst aan de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van een aantal inheemse planten- en diersoorten en gaat hierbij uit van het 'nee, tenzij'-beginsel. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving.

De Flora- en faunawet hanteert een driedeling in beschermingscategorieën:

1. tabel 1-soorten: de meest algemene soorten waarvoor een vrijstellingsregeling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd.
2. tabel 3-soorten: strikt beschermde soorten: de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van de zwaardere categorieën van de Rode Lijst.
3. tabel 2-soorten: een tussencategorie, de resterende beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling wanneer wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. In andere gevallen kan voor deze soorten een ontheffing noodzakelijk zijn.

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespendif en zwarte wouw.

Voor een nadere toelichting op de Flora- en faunawet wordt verwezen naar de bijlagen.

4. ONDERZOEKSRESULTATEN EN ANALYSE

4.1 Methode

Het veldbezoek op 14 januari 2011 was verkennend van aard, waarbij aan de hand van de aanwezige terreintypen het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten is bepaald. Het veldbezoek is door S. Boekhout, ecologisch adviseur van Eelerwoude, uitgevoerd bij bewolkt en regenachtig weer met temperaturen rond de 11°C.

De periode waarin het terreinbezoek is uitgevoerd is geen optimale tijd voor een uitgebreid veldonderzoek. Derhalve is op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopen onderzoek) een deskundigenoordeel gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten. Daarnaast zijn eventuele aangetroffen belangwekkende soorten of hun sporen ook genoteerd.

4.2 Flora

Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Het jaargetijde was niet geschikt om planten te inventariseren. Gelet op de aanwezige terreintypen, het beheer en de functie van het projectgebied is het niet waarschijnlijk dat binnen de projectlocatie zwaar(der) beschermde plantensoorten voorkomen.

Effecten en ontheffing

Binnen het plangebied worden geen beschermde soorten verwacht. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor flora niet noodzakelijk.

4.3 Zoogdieren

4.3.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

Binnen de projectlocatie is tijdens het dagbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is

voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied.

Binnen het plangebied worden in ieder geval de volgende vleermuissoorten verwacht: gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis.

Verblijfplaats

Binnen het plangebied zijn de bomen oud genoeg om geschikt te zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Er zijn echter geen zichtbare holten en spleten aangetroffen. Een verblijfplaats binnen het plangebied wordt dan ook niet verwacht. Wel is sprake van een verblijfplaats van gewone grootoorvleermuis (ongeveer 20 individuen) in het schoolgebouw aan de nieuwe schoolweg (Eelerwoude, 2007).

Vliegroute en/of foerageergebied

Op basis van aanwezige terreintypen binnen de projectlocatie is het niet aannemelijk dat de projectlocatie van essentieel belang is als vliegroute en/of foerageergebied door onder andere het ontbreken van lijnvormige elementen en aaneengesloten groenstructuren binnen de projectlocatie. Mogelijk worden de bomen wel door een klein aantal vleermuisindividuen gebruikt als jachtgebied. Dit zal echter geen essentieel onderdeel uitmaken van het leefgebied van de aanwezige soorten.

Recente waarnemingen uit de omgeving

Tijdens eerdere onderzoeken (Eelerwoude, 2007) is vlakbij het plangebied een kolonie gewone grootoorvleermuizen aangetroffen op de zolder van de school met de bijbel. De uitvliegende dieren vlogen in 2007 direct naar een bosgebied ten noordwesten van Hoge Hexel. Naar verwachting zullen de plannen geen significant negatief effect hebben op deze kolonie. Mogelijk komen binnen het plangebied wel foeragerende grootoorvleermuizen voor. De bomen kunnen gebruikt worden door een klein aantal individuen om rondom te jagen. Dit zal echter geen

essentieel onderdeel uitmaken van het leefgebied van de grootoorvleermuizen.

Effecten en ontheffing

Het is niet aannemelijk dat vleermuizen binnen het plangebied een verblijfplaats of belangrijke vliegroutes en/of foerageergebied hebben. De aanwezige soorten zullen in een klein aantal gebruik maken van het plangebied en zullen geen hinder ondervinden van de plannen.

Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor vleermuizen niet noodzakelijk.

4.3.2 Grondgebonden zoogdieren

Voorkomen en functie

Binnen de projectlocatie zijn tijdens het veldbezoek geen grondgebonden zoogdieren waargenomen. Onder andere de volgende algemene zoogdieren kunnen op de locatie voorkomen; veldmuis, egel en konijn. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt de algemene zorgplicht ten aanzien van deze soorten.

Steenmarter

Uit literatuur is bekend dat steenmarter in de directe omgeving van het plangebied voorkomt. Het is dan ook aannemelijk dat de soort het plangebied gebruikt als foerageergebied. De daadwerkelijke projectlocatie heeft echter een klein oppervlak en zal naar verwachting een klein onderdeel uitmaken van het leefgebied van de soort. De steenmarter is geen kritische soort en heeft een groot aanpassingsvermogen. Daarnaast komt de soort ook veelvuldig voor in het stedelijk gebied.

Overige strikt beschermde zoogdieren

Andere zwaarder beschermde grondgebonden zoogdiersoorten, zoals boommarter, eekhoorn en veldspitsmuis worden binnen de projectlocatie niet verwacht vanwege het ontbreken van geschikt biotoop. Tevens zijn van deze soorten geen verspreidingsgegevens bekend binnen en rondom de projectlocatie.

Recente waarnemingen uit de omgeving

De das is tijdens eerder onderzoeken (Eelerwoude, 2008) aangetroffen ten noorden van het plangebied (circa 1,5 km). De das zal echter geen gebruik maken van het plangebied, omdat in de omgeving van zijn burcht genoeg

voedsel aanwezig zal zijn en het plangebied op vrij grote afstand ligt met rondom veel barrières. Er zijn ook geen sporen van de soort waargenomen binnen het plangebied.

Effecten en ontheffing

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde zoogdieren van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Ook op zwaarder beschermde tabel 2 en 3-soorten worden geen negatieve effecten verwacht. Het plangebied zal geen belangrijk onderdeel uitmaken van het leefgebied van deze soorten.

Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor grondgebonden zoogdieren niet noodzakelijk.

4.4 Vogels

Voorkomen en functie

De aangetroffen vogels binnen en direct rondom de projectlocatie vallen onder de algemene broedvogels van bossen, struwelen en parken. Onder andere de volgende vogelsoorten kunnen gebruik maken van de projectlocatie; houtduif, koolmees, pimpelmees, roodborst en winterkoning. Mogelijk broeden deze soorten op of nabij de projectlocatie.

Uit de omgeving van het plangebied zijn verschillende waarnemingen bekend van steenuil, kerkuil en bosuil. Op basis van gegevens van de database van de Katoelenkickers (lokale uilenwerkgroep) kan niet worden uitgesloten dat steenuil (en kerkuil) gebruik maken van het plangebied. Door de vele aangrenzende schuurtjes, moestuintjes en composthopen kan het plangebied rijk zijn aan muizen.

Effecten en ontheffing

Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die in gebruik

zijnde nesten beschadigen of verstoren. Verstoring kan in veel situaties worden voorkomen door verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Voor de Flora- en faunawet zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar. De genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast.

In de sinds augustus 2009 geldende 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' zijn in categorie 5 van deze lijst een aantal vogelsoorten opgenomen die ook binnen de projectlocatie voor (kunnen) komen. Het gaat om een groep van broedvogelsoorten die vaak terugkeert naar de plaats waar ze hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats door bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen verloren is gegaan, uit te wijken naar andere locaties in de omgeving. In deze situatie gaat het om ondermeer koolmees en pimpelmees. Het gaat dan om een beperkt aantal broedparen van (vrij) algemeen voorkomende soorten. In de omgeving van het plangebied komt veel potentieel geschikt leefgebied voor deze soorten voor. Van negatieve effecten die vragen om mitigerende of compenserende maatregelen is dan ook geen sprake.

Op dit moment kan nog niet bepaald worden wat de effecten van de plannen zijn op de aanwezige uilen. Nader onderzoek in het vroege voorjaar van 2011 moet helderheid geven over de aanwezige uilensoorten en het terreingebruik van het plangebied door deze uilen.

4.5 Amfibieën, reptielen en vissen

Voorkomen en functie

Amfibieën

De projectlocatie vormt door het ontbreken van waterelementen geen optimum habitat voor amfibieën. Een aantal soorten, zoals bruine kikker en gewone pad, kunnen de locatie gebruiken als landbiotoop. Strikt beschermde amfibieënsoorten worden niet verwacht binnen de projectlocatie vanwege het ongeschikte habitat voor deze soorten.

Reptielen en vissen

Reptielen en vissen komen binnen de projectlocatie niet voor vanwege het ontbreken van geschikt biotoop zoals permanent watervoerende waterelementen, heideterreinen en venranden.

Effecten en ontheffing

De ingreep kan leiden tot een (tijdelijke) verstoring van landbiotoop van de genoemde amfibieën van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Het gaat om vermoedelijk (zeer) kleine aantallen. Van negatieve effecten op populatieniveau zal geen sprake zijn. Genoemde soorten zijn licht beschermd en vrijgesteld van de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen. Er worden geen effecten verwacht op reptielen en vissen.

Het aanvragen van een ontheffing of het uitvoeren van nader onderzoek is niet van toepassing voor amfibieën, reptielen en vissen.

4.6 Ongewervelden

Voorkomen en functie

De overige in de Flora- en faunawet opgenomen soorten zijn dusdanig zeldzaam en grotendeels gebonden aan specifieke biotopen zoals heide, hoogveen, laagveen en beken, dat het zeer onwaarschijnlijk is dat de projectlocatie voor deze soorten een functie vervult.

Effecten en ontheffing

Het aanvragen van een ontheffing of het uitvoeren van nader onderzoek is niet van toepassing.

5. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

5.1 Licht beschermde soorten aanwezig

Geconcludeerd wordt dat het projectgebied een geschikt leefgebied vormt voor een aantal beschermde planten- en diersoorten. Het gaat vooral om algemene en licht beschermde soorten, zoals zoogdieren en amfibieën. Met de voorgenomen ruimtelijke ingrepen gaat weliswaar leefgebied verloren, maar van negatieve effecten op populaties is geen sprake. Wel kunnen op individueel niveau (tijdelijk) negatieve effecten optreden, bijvoorbeeld door verlies van leefgebied. Deze licht beschermde soorten behoren tot de categorie 'niet ontheffingsplichtig bij ruimtelijke ingrepen'. Wel geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten niet aan de orde.

5.2 Geen negatieve effecten op vleermuizen en steenmarter

Binnen het plangebied kunnen vleermuizen (diverse soorten) en de steenmarter voorkomen. Naar verwachting zal het plangebied echter maar een klein onderdeel uitmaken van het leefgebied en is dit niet van essentieel belang voor de functionele leefomgeving van verblijfplaatsen. Er worden geen negatieve effecten verwacht op de gunstige staat van instandhouding van de diverse vleermuissoorten en de steenmarter.

5.3 Nader onderzoek uilen

Omdat op dit moment nog niet bepaald kan worden wat de effecten zijn van de plannen op de aanwezige uilensoorten dient nader onderzoek uitgevoerd te worden. Nader onderzoek dient helderheid te geven over het terreingebruik van het plangebied door de aanwezige uilen en de effecten van de plannen op deze uilen. Het nader onderzoek kan in het vroege voorjaar van 2011 (februari/maart)

worden uitgevoerd. Uit het nader onderzoek kan naar voren komen dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het leefgebied van de aanwezige uilen en dat de plannen een negatief effect hebben op deze soorten. Met behulp van mitigerende en/of compenserende maatregelen, bijvoorbeeld aanbieden van alternatief leefgebied of het ophangen van nestkasten in de directe omgeving, kunnen negatieve effecten voorkomen worden. Hiermee kunnen de plannen alsnog doorgang hebben. Na afronding van het nader onderzoek zijn pas de exacte maatregelen vast te stellen.

5.4 Rekening houden met broedseizoen

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die in gebruik zijnde nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen¹ uitgevoerd mogen worden.

5.5 Tien geboden

Vaak worden bomen op en rond bouwlocaties behouden, waarmee de ontwikkelaar zijn of haar 'goodwill' wil laten zien. Echter, wanneer de groeiplaatsen niet goed beschermd worden treedt vaak onherstelbare schade op door bodemverdichting, aanrijtschade en/of takbreuk. Daarom zijn in bijlage 3 van deze rapportage 'De 10 geboden voor bouwen of aanleg rond bomen' opgenomen. Hierin staan aanbevelingen voor het verantwoord werken rondom bomen. Deze 'tien geboden' kunnen ook in schaft- en bouwketen worden opgehangen zodat iedereen op de hoogte is van de beschermingsmaatregelen.

¹ In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.

LITERATUURLIJST

Bode, A.D., Dijkstra, A.J., Hoekstra, B; Hoeve, R., Zollinger, R., Bureau Natuurbalans/Limes Divergens, 1999. *De zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren.* Waanders Uitgevers, Zwolle.

Broekhuizen, S., D. Klees, G. Muskens, 2010. *De steenmarter.* KNNV Uitgeverij, Zeist.

Broekhuizen, S., Hoekstra, B., Laar, V. van, Smeenk, C, & J.B.M. Thissen, 1992. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren.* KNNV / Contactgroep Zoogdiereninventarisatie, Utrecht / Arnhem.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (Redactie), 2009. *De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9.* Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey –Nederland, Leiden.

Eelerwoude, 2007. *Vleermuisonderzoek Basisschool Nieuwe schoolweg 3, Hoge Hexel Gemeente Wierden.* Eelerwoude, projectnummer 2741, Goor.

Eelerwoude, 2008. *Verkennd onderzoek en advies in het kader van de Flora en faunawet Flierweg 4 te Hoge Hexel, gemeente Wierden.* Eelerwoude, projectnummer 2904, Goor.

Eelerwoude, 2008. *Projectplan aanvraag ontheffing Flora- en faunawet, Schoolweg 3 Hoge Hexel, Gemeente Wierden.* Eelerwoude, projectnummer 2885, Goor.

Hoekstra, B. et al., 2010. *Werkatlas Zoogdieren van Overijssel.* Zoogdierverseniging, Nijmegen.

Koninklijke Vermande, 1999-2007, *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3 en 4,* SDU Uitgeverij, Den Haag.

Limpens, H. K, Mosterd & W. Bongers, 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie.* KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004, *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen,* Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging & Gegevensautoriteit Natuur 2010, 5 maart 2010. *Vleermuisprotocol 2010.*

BIJLAGE 1: FLORA- EN FAUNAWET

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuurregeling (Natura 2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

- ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voorzover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Als beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen. De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Minister van Economische zaken, Landbouw en Innovatie. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie.

Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldoen moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling). De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het *'Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen'*, ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is. De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Minister van LNV, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt altijd dat voor deze soorten een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Voor verstoring van vogels en vogelnesten wordt geen ontheffing verleend voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en niet voor dwingende redenen van openbaar belang. Voor vogels geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing, worden verstoord. Daarbij geldt geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De meeste vogels broeden tussen medio maart en medio juli. Van een

(beperkt) aantal vogels is de nestplaats jaarrond beschermd. Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

- 1 Nesten die binnen en buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
- 3 Nesten van vogels die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing.
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Nesten die niet het hele jaar door zijn beschermd in de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

- 5 Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Mitigatie

Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag kunnen worden voorkomen door vooraf gaand aan het project mitigerende (= verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort.

BIJLAGE 2: SCHETSONTWERP KLEEN ESCH

BIJLAGE 3: 10 GEBODEN

10 geboden voor bouw of aanleg bij bomen

1. Bescherm de stam en de wortels

Plaats voor de aanvang van de werkzaamheden vaste bouwhekken rond de boom, tenminste ter grootte van de kroonprojectie.

Bescherm bij beperkte werkruimte in ieder geval de boomspiegel. Doe dit altijd in overleg met de boombeheerder en/of een vakkundig boomverzorger.

2. Plaats geen bouwmaterialen en geen bouwkeet onder de boom

Voertuigen of bouwketen mogen nooit (tijdelijk) op het wortelpakket geplaatst worden. De opslag van bouwmaterialen is in deze zone eveneens verboden. Dit leidt namelijk tot beschadiging van de wortels en het verdicht de bodem, wat het afsterven van wortels tot gevolg heeft.

3. Houd bouwverkeer buiten de kroonprojectie

Blijf met bouwmachines uit de buurt van de bomen om bodemverdichting te voorkomen. Wanneer het onvermijdelijk is dat over de boomwortels gereden moet worden: plaats rijplaten.

4. Verstoor de bovengrond niet

Handhaaf de bestaande maaiveldhoogte. Binnen de kroonprojectie niets ontgraven. Ophoging alleen onder de strikte voorwaarde van voldoende beluchting van de wortels.

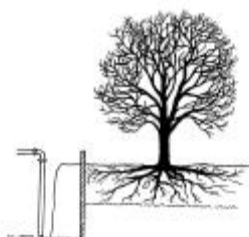
5. Voorkom beschadiging van de wortels

Graaf nooit machinaal binnen de kroonprojectie, maar werk zoveel mogelijk handmatig. Hak nooit wortels door van meer dan vijf centimeter dik.

6. Leg kabels en leidingen zorgvuldig aan

Leg kabels en leidingen niet dichterbij dan twee meter langs bomen. Pas zo mogelijk sleufloze technieken toe, dat wil zeggen: gestuurd boren onder het wortelpakket door in plaats van een sleuf graven. Maak gebruik van kabelgoten en mantelbuizen.

7. Houd de grondwaterstand bij de boom gelijk

Verhoging van de grondwaterstand leidt tot wortelsterfte vanwege een zuurstoftekort. Zorg bij stijging van het grondwater niveau voor een damwand buiten de kroonprojectie of pomp het water weg. Let bij grondwaterverlaging op uitdroging. Bij noodzakelijke bronbemaling altijd damwanden plaatsen.

8. Houd schadelijke stoffen uit de buurt van bomen

Gooi nooit olie, cementwater, chemische stoffen, zout, zuren of kalk bij bomen.

9. Laat noodzakelijk snoeiwerk door vakkundige boomverzorgers uitvoeren

Zaag nooit zelf zomaar takken of wortels af. Alleen een deskundige kan beoordelen op welke wijze snoei verantwoord is.

10. Plaats geen dichte verharding over de wortels

Onder beton en asfalt ontstaat een tekort aan water en zuurstof, waardoor wortels afsterven.

Overleg altijd met de boombeheerder en/of de vakkundig boomverzorgers, indien er knelpunten zijn bij het uitvoeren van deze tien geboden!